

มติทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทย
กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ศึกษาการเปลี่ยนแปลง
ภายหลังปีพุทธศักราช 2544

สุบิน แสงสว่าง¹
อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ²

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ภายหลังที่ได้มีการให้สัตยาบันสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันในปี พ.ศ. 2544 โดยเน้นศึกษาถึงความร่วมมือของทั้งสองประเทศในการแก้ไขปัญหาหลังเกิดเหตุการณ์ที่ด่านศุลกากร “วังเต่า-ช่องเม็ก” เมื่อปี พ.ศ. 2543 และศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหลักเกณฑ์ซึ่งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของ สปป.ลาว กับสนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1990 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร ศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลจากหนังสือ วารสารทางกฎหมาย วิทยานิพนธ์ งานวิจัย คำพิพากษา สนธิสัญญา ทั้งภาษาไทย-ลาว และภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

จากการศึกษาพบว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ยังคงมีปัญหา ในทางปฏิบัติบางประการที่ทำให้กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือตามสนธิสัญญาที่ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามกันไว้ โดยจะเห็นได้

¹ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

จากความล้มเหลวของทั้งสองประเทศในการแก้ปัญหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ด่านศุลกากรวังเต่า-ช่องเม็ก ภายหลังจากปี พ.ศ. 2544 ซึ่ง ณ เวลานั้น สปป.ลาว ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน แต่ประเทศไทยและ สปป.ลาว ได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันแล้ว หากแต่ในขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้นทั้งสองประเทศยังมีได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญาดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้นำเอาบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาปรับใช้ งานวิจัยพบว่าต่างฝ่ายต่างมีการนำเอาหลักกฎหมายของประเทศของตน ซึ่งมีระบบการเมืองการปกครองและทางสังคมที่แตกต่างกันมาใช้ในกรณีพิพาทนี้ ส่งผลให้เกิดการตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ขณะที่ฝ่ายไทยมองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการก่อการร้ายของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ที่มีจุดประสงค์ทางการเมือง แต่ฝ่ายลาวกลับมองว่าเป็นการปล้นทรัพย์ของกลุ่มโจรธรรมดา เหตุการณ์ดังกล่าวรัฐบาลของ สปป.ลาว ได้ร้องขอให้รัฐบาลไทยส่งตัวผู้ก่อการทั้งหมดมาพิจารณาคดีหรือลงโทษตามกฎหมายใน สปป.ลาว แต่รัฐบาลไทยกลับใช้การส่งตัวบุคคลดังกล่าวกลับ สปป.ลาว ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จากปรากฏการณ์ครั้งนั้น เห็นได้ว่ารัฐบาลไทยได้ละเลยกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เป็นสากล เพราะการส่งตัวผู้ร้ายกลับครั้งนั้นเป็นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบแฝง ที่มีลักษณะทางปกครองเพื่อหลบเลี่ยงกระบวนการยุติธรรมของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งถือได้ว่าเป็นการละเลยหลักนิติธรรมในส่วนของหลักความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่มีการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการส่งบุคคลนั้นให้แก่ประเทศที่ร้องขอ

แม้ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และ สปป.ลาว มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 แล้ว แต่ยังพบว่า กฎหมายทั้งสองประเทศดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ผู้วิจัยพบว่ากฎหมายทั้งสองฉบับยังขาดบทบัญญัติบางประการที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้ จึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายของทั้งสอง

ประเทศให้มีความชัดเจนและเพิ่มรายละเอียดมากขึ้น โดยมีสนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นแนวทางในการแก้ไขข้อกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่ยังเห็นว่ามีประเด็นแตกต่างกัน เพื่อจะได้บังคับใช้หลักเกณฑ์ในการทำงานเดียวกันเป็นหลักสากลในภายหน้า

คำสำคัญ: การส่งผู้ร้ายข้ามแดน / ราชอาณาจักรไทย / สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Abstract

The objectives of this article is to examine the procedural law and practices regarding extradition between the Kingdom of Thailand and the Lao People's Democratic Republic (Lao PDR) after the completion of the ratification of the treaty governing the extradition in the year B.E. 2544. This research focuses on the co-operation of the government of two countries to resolve the issues after the incident at the Customs Office during the year B.E. 2543. This article also undertook comparative study of the rules contain in the Extradition Act B.E. 2551 of Thailand and the Law on the Extradition AD.2012 of Lao PDR with the United Nations Model Treaty on Extradition AD.1990. This study including the qualitative research from documents and legal texts, law journal, thesis, published research, Court judgement, Treaty, both in Thai-Lao and foreign languages related to the Extradition.

The results showed that the Extradition practices between Thailand and Lao PDR were not in accordance with the legal process on extradition treaty which the two sides signed. It is seen from the failure of the two countries in their endeavor to resolve the incident of customs office at Wang Tao-Chong

Mek after the year 2544. At that time Thailand and Lao PDR have signed an extradition treaty, but the two countries have not yet ratified the treaty at the time the incident occurred. In the beginning, Thailand has chosen to deploy the provisions of the Extradition Act 2472. Unfortunately, with different political systems and social differences the conflict inevitably resulted in the different interpretations of Thailand-Laos about the incident. Namely, while the Thai government interprets it as an incident of violence against the government of Lao PDR with political purposes. But, the Lao government looks at it as plain robbery. When the Government of Lao PDR has requested the Thai government to send the perpetrators to be trial or punished by law in Lao PDR, the Thai Government strictly restrained the extradition on the ground that extradition process has not been exhausted according to the Thai law. Later on, in contradiction to its prior rationale, the Thai government has ignored the extradition process entirely by sending the requested persons back to the Lao PDR under the Immigration Act 2522. It preferred to deploy semi-legal extradition process instead of full legal extradition. It ignores the rule of law, the principle of equality of persons under the law and many equitable ideologies. The principle and ideology that stipulate that the same legislation should be applied to the similar fact for the transferring of any requested person out of the country. These principles were created simply to protect the rights of the person being extradite.

Currently, Thailand enforces Extradition Act 2551 and Lao PDR has promulgated the Law on Extradition in AD 2012 but the writer finds that both countries' laws lack provisions that are consistent with the United Nations Model Treaty of Templates on Extradition. As such, there may be some practical

problems arise in the future. This article recommends the amendments to the existing laws especially those provisions which are contradictory to or inconsistent with the United Nations Model Treaty. And the said model treaty should be used as a template or as a guide to fix the problem with different legal issues and to enforce the rules in the internationally accepted way.

Keywords: Extradition / The Kingdom of Thailand / The Lao People's Democratic Republic

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บรรดาประเทศในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ประเทศไทยหรือราชอาณาจักรไทย นับว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติใกล้ชิดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว³ กันมาแต่โบราณ ซึ่งมีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา ภาษา ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน ส่วนใหญ่ยังมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติกันและมีการติดต่อไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ สมกับคำที่มีการเรียกกันอยู่เสมอว่า “บ้านพี่เมืองน้อง” แม่น้ำโขงที่ไหลผ่านจากเหนือลงสู่ใต้ในส่วนที่เป็นพรมแดนของสองประเทศไทย-ลาว ที่มีความยาว 1,100 กิโลเมตร ก็มีลักษณะเสมือนเป็นทางหลวงหรือสื่อสัมพันธ์สำหรับการติดต่อไปมาของประชาชนสองฝั่งมากกว่าเป็นพรมแดนที่ปิดกั้นและแบ่งแยกประชาชนออกจากกัน⁴ ดังคำที่กล่าวว่า “ไปเอาพริกที่บ้านเหนือไปเอาเกลือที่บ้านใต้” อย่างไรก็ตาม สายสัมพันธ์ไทย-ลาว ฉันทญาติใกล้ชิดมิตรใกล้บ้านยังได้ปรากฏอยู่ในชีวิตของผู้คนและชุมชน

³ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อไปในบทความนี้จะเรียกว่า “สปป.ลาว หรือ ประเทศลาว”.

⁴ สุรัชย์ ศิริไกร, *ความสัมพันธ์ไทย-ลาว*, (กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), 1.

สองฝั่งโขงมายาวนาน นับตั้งแต่ยังไม่มีการเส้นเขตแดนแบ่งสังคมออกเป็นประเทศเช่นทุกวันนี้ ประเทศไทยและ สปป.ลาว ได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2493 ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ครอบคลุมความร่วมมือหลากหลายสาขา และเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนในสังคมของทั้งสองประเทศ นับแต่นั้นมาไทย-ลาว ก็ได้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้กันตามแนวชายแดนระหว่างประเทศเรื่อยๆ มา แต่การส่งผู้ร้ายข้ามแดนส่วนมากจะปฏิบัติตามประเพณีแบบดั้งเดิมของชุมชนที่อยู่ตามแนวชายแดนซึ่งสืบทอดกันมาในแต่ละยุคแต่ละสมัยจนกระทั่งต่อมาลาวได้ประกาศเอกราชเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปี พ.ศ. 2518 จึงได้มีการจัดตั้งศาลเพื่อพิจารณาข้อขัดแย้งต่างๆ ในทั่วประเทศ ทำให้เกิดมีความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญาด้วย การทำสนธิสัญญาแบบทวิภาคีหรือพหุภาคี และในกรณีที่ไม่มีสนธิสัญญา ก็อาจมีความร่วมมือกันในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันได้โดยอาศัยหลักไมตรีจิต หรือความร่วมมือต่างตอบแทน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางการทูตและตำรวจสากล⁵ เป็นต้น

สปป.ลาว ได้เปิดกว้างความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในปี พ.ศ. 2529 เพื่อปฏิรูประบบเศรษฐกิจไปสู่กลไกตลาด พัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม ส่งเสริมทางด้านการค้าและการลงทุนภายในหลากหลายรูปแบบจากต่างประเทศ เปิดเสรีการเข้า-ออกผ่านด่านสากลตามพรมแดนระหว่างประเทศ ทำให้มีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยว ค่าขายแลกเปลี่ยนสินค้า และลงทุนใน สปป.ลาว เป็นจำนวนมาก เขตที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยก็สามารถติดต่อไปมาหาสู่กันเพื่อทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าต่อกันได้อย่างสะดวก ทำให้สังคมไทย-ลาว มีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ตลอดจนการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง การที่ประชากรของทั้งสองประเทศสามารถ

⁵ หงสา อินทิลาด, นักวิชาการกฎหมายกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ สปป.ลาว, (10 กรกฎาคม 2555), สัมภาษณ์.

เคลื่อนย้ายไปมาหากันได้อย่างเสรีไม่มีขอบเขตเป็นสาเหตุหนึ่ง ซึ่งทำให้กลุ่มคนไม่หวังดีขวยโอกาสก่อความไม่สงบอยู่ตามแนวชายแดน ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้มีอาชญากรรมข้ามชาติจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งได้ง่าย กลายเป็นปัญหาความไม่สงบอยู่ตามแนวชายแดนระหว่างประเทศ เช่น การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การฆ่าคน ปล้นทรัพย์ เป็นต้น การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าหน้าที่ภายในของทั้งสองประเทศ ไม่สามารถที่จะควบคุมหรือจำกัดขอบเขตของอาชญากรรมให้อยู่ภายใต้พรมแดนของตนโดยเฉพาะได้ จึงได้มีความร่วมมือกันในทางอาญา ความร่วมมือด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยตามบริเวณแนวชายแดน ความร่วมมือกันในการทำสนธิสัญญามิตรภาพระหว่างกันเพื่อยืนยันถึงความเคารพในเอกราชไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน รวมทั้งความตกลงจะระงับข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีเพื่อแก้ไขปัญหาคู่ค้าผู้ไม่หวังดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ตลอดจนความร่วมมือในการพัฒนาในระดับท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆ อาทิ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน วิชาการ วัฒนธรรม รวมถึงปัญหาแรงงาน และสินค้าผิดกฎหมาย กระบวนการค้ายาเสพติด และการต้านอาชญากรรมข้ามชาติตามบริเวณเขตแดนของจังหวัดที่ติดต่อกัน ลงนามกันทำสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และต่อมาได้มีการทำสนธิสัญญาว่าด้วยการโอนตัวผู้ต้องคำพิพากษาคดีอาญาต่อกัน นอกจากนี้ ยังให้ความร่วมมือกับบรรดาประเทศอาเซียนในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถดำเนินการกับเหล่าอาชญากรได้อย่างกว้างขวางและปราศจากอุปสรรค ทั้งนี้ก็เพื่อบรรลุเป้าหมายของสหประชาชาติในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงสากล กำจัดภัยที่คุกคามต่อสันติภาพ แก้ไขข้อพิพาทหรือสถานการณ์ระหว่างประเทศโดยสันติวิธีสอดคล้องกับหลักการแห่งความยุติธรรมและกฎหมายสากล โดยในระดับสากลองค์การสหประชาชาติได้จัดทำสนธิสัญญาแม่แบบว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นเพื่อให้ภาคีของสหประชาชาติใช้

เป็นตัวอย่างในการทำสนธิสัญญาซึ่งกันและกันและอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ทั้งเป็นการลดความขัดแย้งในการเจรจาต่อรองและใช้เป็นต้นแบบในการบัญญัติกฎหมายภายในอันเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือประเภทหนึ่งซึ่งไทย-ลาว ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ มิให้ผู้กระทำผิดสามารถหลบหนีลอยนวลจากการกระทำผิดของตน และควรถูกนำมาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแม้จะได้หลบหนีความผิดไปอยู่ประเทศอื่นแล้วก็ตาม โดยหลักการทั่วไปแล้ว เมื่อมีผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังในประเทศหนึ่งได้หลบหนีไปอยู่ในประเทศอื่นแล้ว ประเทศที่มีการกระทำ ความผิดเกิดขึ้นก็ไม่อาจสามารถใช้อำนาจของตนล่อล่้อธิปไตยเหนือดินแดนของประเทศอื่นเพื่อติดตามนำตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังดังกล่าวไปรับโทษตามกฎหมายของตนได้ เว้นแต่จะมีสนธิสัญญากำหนดไว้เป็นอย่างอื่น สำหรับประเทศไทยกับ สปป.ลาว แม้ว่าจะจะเป็นบ้านพี่เมืองน้องที่มีความสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันมาอย่างช้านาน แต่ทั้งสองประเทศต่างก็มีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของตน และไม่สามารถที่จะล่อล่้อธิปไตยเหนือดินแดนของกันและกันได้ กล่าวคือเมื่อมีผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังหลบหนีไปอยู่ในประเทศไทยเจ้าหน้าที่ของ สปป.ลาว ก็ไม่สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายเหนือดินแดนของประเทศไทยได้ ในทางกลับกัน ประเทศไทยก็ไม่สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายของตนล่อล่้อธิปไตยของ สปป.ลาว เพื่อติดตามนำผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดกลับไปรับโทษตามกฎหมายตนได้เช่นกัน ดังนั้นจึงต้องกลับมาพิจารณาว่าในขณะที่เกิดเหตุการณ์ที่ด้านศาลการวังเต่า-ช่องเม็ก ทั้งสองประเทศนี้ได้มีข้อตกลงทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันหรือไม่ หรือในกรณีไม่มีสนธิสัญญาต่อกันก็อาจมีความร่วมมือกันดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันได้ในรูปแบบอื่น เมื่อพิจารณาจากข้อตกลงในเรื่องต่างๆ ที่มีอยู่ของทั้งสองประเทศแล้วพบว่า ไทย-ลาว ได้มีการลงนามทำข้อตกลงในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ซึ่งเป็นข้อตกลงที่อยู่ในความหมายของคำว่า “สนธิสัญญา

พลเรือนซึ่งเป็นเหตุที่ทางรัฐบาลไทยจะต้องส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนให้กับ สปป.ลาว⁷ แต่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ของไทยพิจารณาแล้วว่า มิใช่การกระทำความผิดอาญาธรรมดา หากแต่เป็นความผิดอันมีลักษณะในทางการเมือง ซึ่งเป็นเหตุที่รัฐบาลไทยไม่สามารถส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนให้กับ สปป.ลาว ได้ตามหลักความผิดทางการเมือง⁸ (Political offence)⁹ เหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ สปป.ลาว มองว่ารัฐบาลไทยไม่มีความจริงใจที่จะร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่สำคัญคือความหวาดระแวงที่เพิ่มขึ้นของ สปป.ลาว ที่มีต่อประเทศไทยและยิ่งเมื่อรัฐบาลไทยไม่สามารถดำเนินการส่งบุคคลทั้งหมดให้ตามที่ สปป.ลาว เรียกร้องได้แล้ว ก็ยิ่งช่วยตอกย้ำความเชื่อของ สปป.ลาว ที่มองประเทศไทยมาโดยตลอดว่าให้การสนับสนุนกลุ่ม “คนปดี่” ความหวาดระแวงดังกล่าว ยังส่งผลต่อเนื่องถึงความพยายามที่จะลดความพึงพิงทางการเมืองของ สปป.ลาว ที่มีต่อประเทศไทย ด้วยการนำมาตรการกีดกันทางการค้ารูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีส่วนทำลายบรรยากาศของความร่วมมือไทย-ลาว ในการทำงานที่จะแก้ไขปัญหาที่ยังคงค้างมาแต่อดีต คือ ปัญหาการปักปันเขตแดนระหว่างประเทศ ตามสนธิสัญญาที่ทำขึ้นในสมัยฝรั่งเศสอีกด้วย

แม้ในระยะต่อมารัฐบาลไทยได้พิจารณาดำเนินการส่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวให้ สปป.ลาว แต่วิธีการส่งกลับนั้นมิได้เป็นไปตามการร้องขอของ สปป.ลาว หรือตามกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแต่อย่างใด ทำให้บุคคลจำนวนไม่น้อยเกิดความสนใจในเรื่องความร่วมมือของสองประเทศ ว่าได้ดำเนินการทางกฎหมายต่อกลุ่มบุคคลที่ก่อเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างไร และผู้ต้องหาได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน

⁷ อนุศักดิ์ อุดมเดช, *การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย: ศึกษากรณีเหตุการณ์วังเต่า-ช่องเม็ก*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว: มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, 2011).

⁸ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 9951/2546.

⁹ วิชาญ ลิ้มวงศ์, *ความผิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537).

ตามที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ หรือไม่ ถึงอย่างไรก็ตาม เรื่องที่ได้เสนอมาก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีตไปแล้ว เพียงแต่ผู้เขียนต้องการหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์ถึงกระบวนการ และแนวปฏิบัติทางกฎหมายต่อกลุ่มบุคคลที่ก่อเหตุการณ์ดังกล่าว โดยเน้นศึกษาถึงความร่วมมือของทั้งสองประเทศในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งศึกษาพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของ สปป.ลาว ควบคู่กับหลักเกณฑ์ซึ่งบัญญัติไว้ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ว่า การบัญญัติข้อกำหนดว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของ ไทย-ลาว มีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ มากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของทั้งสองประเทศให้มีความสอดคล้องกันต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด หลักเกณฑ์ และวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของ สปป.ลาว ตลอดจนศึกษาปัญหาทางกฎหมายและทางปฏิบัติในปัจจุบันเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว กับหลักเกณฑ์ที่ดีของสนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อวิเคราะห์หาแนวทาง หลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการนำมาปรับใช้ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันต่อไปในอนาคต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเขียน และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ คำพิพากษา วิทยานิพนธ์ สื่อสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ วารสาร รวมทั้งตัวบท

กฎหมายทั้งของไทย-ลาว และต่างประเทศเพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อไป

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติบางประการซึ่งไม่เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมายว่าด้วยส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือตามสนธิสัญญาที่ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามกัน โดยจะเห็นได้จากการแก้ปัญหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ด่านศุลกากรวังเต่า-ช่องเม็กภายหลังปี พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐบาลแห่ง สปป.ลาว ร้องขอให้รัฐบาลไทยนำตัวบุคคลซึ่งเป็นที่ต้องการตัวจากรัฐบาลแห่ง สปป.ลาว เพื่อไปดำเนินคดีหรือลงโทษใน สปป.ลาว ในกรณีนี้พบว่า ประเทศไทยไม่ค่อยมีความร่วมมือในการที่จะส่งนายเต็ม พรหมเทวี พร้อมพวกที่ได้ก่อเหตุการณ์ขึ้นที่ด่านศุลกากรวังเต่าเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเห็นได้จากการที่รัฐบาลแห่ง สปป.ลาว ได้ร้องขอให้รัฐบาลไทยเร่งดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์จำนวน 28 คน ซึ่งได้กระทำความผิดแล้วหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย พร้อมทั้งส่งตัวบุคคลที่เป็นคนสัญชาติลาวจำนวน 17 คน ให้รัฐบาล สปป.ลาว เพื่อไปพิจารณาดำเนินคดีใน สปป.ลาว กรณีดังกล่าวเห็นว่ารัฐบาลไทยได้นำเอาบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาปรับใช้ โดยได้พิจารณาว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการก่อการร้ายของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ที่มีจุดประสงค์ทางการเมือง ซึ่งบุคคลเหล่านี้เมื่อพิจารณาตามกฎหมายไทยแล้ว การที่จะอนุญาตให้ส่งตัวจำเลยทั้ง 17 คน ข้ามแดนไปตามคำขอของรัฐบาล สปป.ลาว มิอาจกระทำได้ โดยศาลอุทธรณ์ให้เหตุผลว่าการกระทำของนายเต็มกับพวกเป็นความผิดอันมีลักษณะในทางการเมืองจึงไม่อนุญาตให้ส่งจำเลยกับพวกเป็นผู้ร้าย

ข้ามแดนตามหลักความผิดทางการเมือง (Political offence)¹⁰ หากทางการไทยพิจารณาดำเนินการส่งนายเดิม พรหมเทวี พร้อมพวกให้สปป.ลาว ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าพวกเขาอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงถูกรัฐบาล สปป. ลาว ตีความว่าไม่มีความจริงจังในการดำเนินความสัมพันธ์ต่อ สปป.ลาว และขณะที่รัฐบาลไทยเน้นในเรื่องการปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายภายในประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างเคร่งครัดนั้น รัฐบาลของ สปป.ลาว กลับเน้นให้รัฐบาลไทยระลึกลึกถึงเนื้อหาของข้อตกลงที่ทั้งสองประเทศลงนามร่วมกันเมื่อปี พ.ศ. 2522 ว่า “จะไม่ยอมให้มีการใช้ดินแดนของตนเป็นฐานเพื่อแทรกแซง คุกคาม รุกรานหรือบ่อนทำลายอีกฝ่ายหนึ่งไม่ว่าในรูปการใดต่อกัน” และให้รัฐบาลไทยแสดงพฤติกรรมตามสาระสำคัญของข้อความดังกล่าว ซึ่งนับว่าเป็นจุดยืนที่แตกต่างกันของทั้งสองประเทศจนทำให้เรื่องนี้ยืดเยื้อมาเป็นเวลานานพอสมควรว่าจะสามารถแก้ไขได้ อย่างไรก็ดี ไทย-ลาว ยังมีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ทั้งสองประเทศได้ลงนามกันบัญญัติถึงเรื่องการระงับข้อพิพาทเป็นข้อยกเว้นไว้ในมาตรา 19 ว่า ข้อพิพาทใดที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือการตีความสนธิสัญญานี้ให้ระงับโดยการปรึกษาหารือหรือการเจรจาซึ่งเป็นทางออกที่สามารถขจัดปัญหาได้ แต่รัฐบาลไทยกลับเห็นว่าในขณะที่เกิดเหตุการณ์ไทย-ลาว ได้มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันแล้วก็จริง แต่สนธิสัญญานั้นยังไม่ทันได้รับการให้สัตยาบันเพื่อให้มีผลบังคับทางกฎหมาย กรณีดังกล่าวจึงต้องดำเนินตามกระบวนการยุติธรรมของไทย ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า รัฐบาลไทยไม่เพียงแต่มิได้สนองตอบตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของ สปป.ลาว เท่านั้น แต่ยังพบว่ารัฐบาลไทยได้ละเว้นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยใช้การส่งบุคคลที่เป็นที่ต้องการตัวจากรัฐบาล สปป.ลาว ตาม

¹⁰ เชิดพันธุ์ วิลาวรรณ, หลักในการพิจารณาและแบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533, *ตุลพาหน*, 4, 42(ตุลาคม-ธันวาคม 2538), 76-77.

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แทนการใช้กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 เพื่อการฟ้องร้องคดีหรือเพื่อลงโทษใน สปป.ลาว จึงถือได้ว่าการส่งตัวผู้ร้ายออกนอกประเทศดังกล่าวนั้น เป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบแฝงซึ่งไม่เข้าไปตามกระบวนการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และเป็นกระบวนการลักษณะกึ่งกฎหมายเพื่อหลบเลี่ยงกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการใช้อำนาจลักษณะนี้ของรัฐบาลไทย เป็นการละเลยหลักนิติธรรมในส่วนของหลักความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและไม่ให้ความเคารพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา¹¹ เป็นการที่บุคคลหนึ่งได้รับการปฏิบัติที่ต่อยกว่าบุคคลอื่นในกรณีเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อเป็นเรื่องที่รัฐบาลต่างประเทศต้องการตัวบุคคลที่มีได้มีสัญชาติไทยซึ่งเข้ามาหลบซ่อนอยู่ในประเทศไทยเพื่อนำตัวไปฟ้องร้องพิจารณาคดีหรือลงโทษ หากการร้องขอประเภทดังกล่าวเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน รัฐบาลไทยสมควรใช้พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนในการส่งบุคคลนั้นออกนอกประเทศให้แก่ประเทศที่ร้องขอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและเพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับการกลับครองจากฝ่ายศาลถึงความยุติธรรม เพื่อขจัดปัญหาในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในที่สุด

5. อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับ สปป.ลาว ผู้วิจัยพบว่าแม้ว่าผู้ร้ายข้ามแดนจะเป็นผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิดซึ่งได้เอาตัวหลบหนีจากการกระทำความผิดในประเทศของตนไปอยู่ในประเทศอื่นก็ตาม

¹¹ โสภาคย์ วินิจฉัยภาค, การส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับการส่งตัวออกนอกราชอาณาจักร ตามกฎหมายคนเข้าเมือง, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555).

ต่างก็ต้องการให้ได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์เยี่ยงบุคคลทั่วไปในสังคมของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ แต่เมื่อผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิดนั้นได้กระทำความผิดร้ายแรงกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติจนทำให้สังคมไม่อาจจะให้อภัยได้ จึงได้มีความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศ ในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อมิให้ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดสามารถหลบหนีลอยนวลจากการกระทำผิดของตน และสมควรถูกนำมาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่การที่รัฐบางรัฐใช้วิธีการเนรเทศบุคคลส่งกลับไปยังรัฐที่ต้องการตัวซึ่งเป็นรัฐเจ้าของสัญชาติของบุคคลนั้นก็มิใช่วิธีการที่นานาอารยประเทศยอมรับแต่ประการใด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเนรเทศตามกฎหมายคนเข้าเมืองก็ดี การขับไล่หรือการส่งออกนอกประเทศก็ดี เป็นวิธีที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล หรือกระบวนการตรวจสอบที่เป็นธรรมที่ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะได้แย้งหรือต่อสู้ว่าตนไม่ควรเป็นบุคคลที่จะถูกส่งตัวข้ามแดนไป เช่น การส่งตัวบุคคลผู้หนึ่งไปดำเนินคดีหรือลงโทษด้วยสาเหตุทางความคิดเห็นทางการเมือง หรือสถานะของบุคคลซึ่งอาจขัดแย้งหรือแตกต่างจากความต้องการของรัฐที่ขอให้ส่งตัว หรือเหตุที่ขอให้ส่งตัวนั้นเป็นเพราะผู้หนึ่งได้กระทำความผิดทางการเมือง หรือการทหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้กฎหมายระหว่างประเทศค่อนข้างให้การยอมรับว่าไม่อาจส่งตัวให้แก่กันได้เพราะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ต้องการตัว จึงอาจกล่าวได้ว่า การได้มาซึ่งตัวผู้ร้ายหรือผู้กระทำผิดนั้น เป็นความปรารถนาของรัฐที่เสียหายจากการกระทำผิด แต่วิธีการได้มาซึ่งตัวผู้ต้องหานั้นต้องชอบธรรมและคำนึงถึงสิทธิต่างๆ ของผู้ต้องหาตามที่กฎหมายระหว่างประเทศยอมรับ ซึ่งโดยหลักการแล้วรูปแบบที่นานาประเทศให้การยอมรับว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยก็คือ “การส่งผู้ร้ายข้ามแดน”¹² ดังนั้นการส่งตัวบุคคลข้ามแดนโดยผ่านกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงเป็นวิธีเดียวที่นานาประเทศ

¹² อุทัย อาทิวะ และศดิน ศุขสวัสดิ์, *มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล*, เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 6-7 กันยายน 2547, (กรุงเทพฯ: ศูนย์การประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี, 2547), 508.

ให้การยอมรับว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องชอบธรรมแม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างก็ตาม

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทยกับ สปป.ลาว และสนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (สนธิสัญญาแม่แบบฯ) นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยกับ สปป.ลาว ได้นำเอาหลักเกณฑ์ที่ปรากฏในสนธิสัญญาแม่แบบฯ มาปรับใช้ในกฎหมายภายในของตนแล้ว แต่ยังมีขาดบางหลักเกณฑ์ซึ่งสมควรที่จะต้องให้มีการเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของลาว ให้มีความสอดคล้องกันกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากกลไกของพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ยังมีคำจำกัดความที่ไม่ชัดเจนในเรื่องความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง ทั้งยังมีได้บัญญัติในเรื่องบุคคลผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญา และยังไม่ได้มีการบัญญัติถึงเหตุปฏิเสธไม่ส่งบุคคลซึ่งถูกขอให้ส่งข้ามแดนในกรณีที่บุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะโดยเหตุใดๆ ได้แก่ ผู้แทนทางการทูตและผู้มีกฎหมายนิรโทษกรรม รวมถึงการขาดอายุความหรือการอภัยโทษตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอหรือรัฐผู้รับคำขอ ซึ่งเป็นหลักการตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 3(e) ที่บัญญัติขึ้นมาใหม่

เรื่องหลักประกันในการถูกดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 14 แห่งอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3(f) กำหนดห้าม มิให้ส่งตัวบุคคลที่จะถูกกระทำทรมาน หรือทากรุณ หรือไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์ หรืออาจไม่ได้รับหลักประกันในการถูกดำเนินคดี หลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 10 ข้อ 3 แต่พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ยังมิได้กำหนดเหตุแห่งการปฏิเสธในเรื่องดังกล่าวไว้ จึงไม่สอดคล้องตามหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์นี้ โดยคำนึงถึงข้อ 14 แห่งอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง

และสิทธิทางการเมือง นอกจากนี้สนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 4 ก็ได้กำหนดเหตุปฏิเสธชนิดให้เลื่อมเกี่ยวกับตัวบุคคลในข้อ 4(h) หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่สอดคล้องกับหลักการทางมนุษยธรรมเกี่ยวกับอายุ สุขภาพ หรือพฤติการณ์ส่วนบุคคลของบุคคลนั้น ประเทศที่รับคำร้องขออาจเลือกที่จะปฏิเสธไม่ส่งตัวบุคคลนั้นตามหลักเกณฑ์ข้อนี้ได้ แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของ สปป.ลาว ยังไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์นี้ไว้แต่อย่างใด ทั้งยังปรากฏว่าพระราชบัญญัติและกฎหมายดังกล่าว ไม่มีข้อกำหนดถึงความผิดอกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ภาษีศุลกากร หรือภาษีอื่นใด ซึ่งสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 2(c) กำหนดให้เป็นข้อยกเว้นที่ 'ไม่อาจปฏิเสธที่จะไม่ส่งเพียงเพราะประเทศของตนไม่ได้จัดเก็บภาษีประเภทดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นว่า หลักการนี้ยังไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ สมควรมีการบัญญัติเพิ่มเติม

ในส่วนหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย ยังไม่มีความชัดเจน และยังไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (ก) ได้แก่ ในเรื่องคำจำกัดความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองและทางการเมือง และข้อ 4(ก) เรื่องการส่งคนยังไม่ชัดเจนว่าจะส่งคนชาติของตนหรือไม่ และหากจะต้องส่งจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไร ในเรื่องแบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ได้แก่ การจับกุมชั่วคราว และเรื่องการส่งมอบทรัพย์สิน ยังไม่ได้กำหนดให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 13 ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมหลักการบางประการเหล่านี้ไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนดังกล่าวให้ชัดเจน สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคในเรื่องดังกล่าว

ส่วนกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของ สปป.ลาว ยังมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ได้แก่ การใช้คำศัพท์ภาษาในมาตรา 11 เกี่ยวกับเรื่อง "สัญชาติของจำเลย" ตามมาตรา 16 วรรคแรก และมาตรา 19 ในเรื่องให้ศาลมีอำนาจตรวจพิจารณาพยานหลักฐานและ

วินิจฉัยได้เพียงในเรื่องสัญชาติ โดยปรากฏข้อเท็จจริงในมาตรา 13 วรรคสอง ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องสัญชาติของบุคคลที่ต้องการตัว และในกฎหมายสัญชาติลาวก็ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนแล้วในมาตรา 2 ว่า “สัญชาติลาว” หรือผู้ที่มีสัญชาติลาวถือเป็นพลเมืองลาว ดังนั้น คำว่า “สัญชาติลาว” หรือ “บุคคลสัญชาติลาว” จึงมีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ที่ระบุไว้ในข้อ 4(a) ส่วนคำว่า “พลเมืองลาว คนต่างด้าว หรือคนไม่มีสัญชาติ” เป็นคำศัพท์กว้างเกินไป ทั้งยังไม่มีปรากฏคำบัญญัติกฎหมายระหว่างประเทศหรือในสนธิสัญญาที่ สปป.ลาว ได้ทำกับประเทศต่างๆ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ายังไม่มี ความชัดเจนพอ

การกำหนดองค์การประสานงานกลาง หรือผู้ประสานงานกลาง (Central authority) ยังไม่ชัดเจน เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของ สปป.ลาว มาตรา 3 ข้อ 6 ได้ให้ความหมายขององค์การใจกลางประสานงาน หมายถึงองค์การที่รับผิดชอบประสานงานเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาที่ สปป.ลาว เป็นภาคี ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การที่กฎหมายดังกล่าวให้ความหมายเช่นนั้น เป็นการให้ความหมายโดยที่ไม่ได้ให้คำจำกัดว่าให้องค์การหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ เช่น ระหว่างกระทรวงการต่างประเทศและองค์การอัยการประชาชนสูงสุด ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนในการติดต่อพัวพันในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน สมควรแก้ไขให้มีความกระจ่างแจ้ง หากเห็นตามมาตรา 16 วรรคแรก วรรคสอง และวรรคสาม ใช้คำว่า กระทรวงการต่างประเทศหรือองค์การใจกลางประสานงานตรวจเอกสารประกอบคำร้องขอและพิจารณาคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและมาตรา 33 ข้อ 2 ถึงข้อ 9 ยังได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศในการติดต่อและประสานงานกับรัฐที่ร้องขอหรือรัฐที่ถูกร้องขอเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ดังนั้นหากมาพิจารณาถึงสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์การอัยการตามมาตรา 35 ข้อ 2 แล้ว เห็นว่าองค์การอัยการมีภาระหน้าที่เป็นใจกลางประสานสมทบกับหน่วยงานอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเช่นกัน ดังนั้น “องค์การใจกลางประสานงาน” อาจมีความหมายรวมถึง กระทรวงการต่างประเทศ หรือองค์การอัยการ

หรือผู้ซึ่งรัฐบาลมอบหมายอำนาจหน้าที่ประสานงานการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศผู้ร้องขอและการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่ สปป.ลาว รวมทั้งการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือไม่อย่างไร ถึงอย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการกำหนดองค์การที่รับผิดชอบประสานงานในมาตรา 3 ข้อ 6 ให้ชัดเจน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการออกเป็นประกาศ ระเบียบต่างๆ หรือออกเป็นกฎกระทรวงก็ตาม เพื่อให้ประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน สามารถยื่นคำร้องผ่านผู้ประสานงานกลางในฐานะเป็นผู้รับและการดำเนินการทำคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในเรื่องแบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ได้แก่ การจับกุมชั่วคราว การให้ประกันตัว เรื่องวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวมรัดหรือแบบย่อ และโทษประหารชีวิต ยังไม่ได้กำหนดให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดเพิ่มเติมหลักการบางประการเหล่านี้ไว้ในกฎหมายดังกล่าวให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคในเรื่องดังกล่าวให้มากที่สุด

ผู้เขียนเห็นว่าในปัจจุบันประเทศไทยและ สปป.ลาว ต่างก็มีกฎหมายภายในอนุวัติการในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้วโดยพบว่าพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทยและกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของ สปป.ลาว มีหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในประเด็นสำคัญหลายประเด็นกฎหมายดังกล่าวย่อมสามารถใช้เป็นกฎหมายรองรับพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในอนาคตได้แม้ว่ายังมีหลักเกณฑ์บางประการที่ไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ อยู่บ้าง แต่หลักเกณฑ์เหล่านี้เป็นเพียงหลักเกณฑ์ปลีกย่อยซึ่งแต่ละประเทศสามารถที่จะเลือกนำมาใช้ได้เท่าที่เห็นว่ามีเหมาะสมกับภาวการณ์ของประเทศ หรือนโยบายของประเทศขณะนั้นได้ หากเป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยของสังคมแล้ว แต่ละประเทศยังคงสิทธิ์ที่จะเลือกกำหนดเงื่อนไขในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามแนวทางของตนได้โดยไม่ถือว่าขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามเพื่อให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ดำเนินไปอย่างถูกต้อง ทั้งเพื่อเป็นการประกันให้ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิดได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิต่างๆ อย่างแท้จริง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับเป็นแนวทางในประเด็น ดังนี้

1. กรณีมีการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

หากมีการร้องขอตัวผู้ต้องหาไปพิจารณาคดีหรือลงโทษตามคำพิพากษาในรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ประเทศที่รับคำขอควรดำเนินการให้สอดคล้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยใช้วิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานที่ปฏิบัติ พร้อมทั้งให้ผู้ต้องหาได้รับการกลับกรองจากฝ่ายศาลถึงความถูกต้องยุติธรรม และได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนด้วย กล่าวคือ หากกรณีการกระทำผิดมีลักษณะทางการเมือง หรือการกระทำผิดนั้นมีโทษถึงขั้นประหารชีวิต ทั้งสองฝ่ายควรใช้วิธีการให้การรับรองว่าหากมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนประเทศที่ร้องขอจะไม่นำเรื่องความผิดที่มีลักษณะการเมืองหรือโทษประหารชีวิตมาพิจารณากันอีก และให้เปลี่ยนเป็นโทษอื่นๆ ที่ต่ำกว่าได้ หลักเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ แม้จะมีได้มีบัญญัติไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว แต่ก็เป็นหลักสากลที่ประเทศต่างๆ ได้ปฏิบัติกันมา ทั้งนี้นับทั้งประเทศไทยด้วย เช่น กรณีของนายหลี่โต่งผู้ต้องหาชาวเวียดนามซึ่งเคยถูกรัฐบาลไทย ดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วยการให้รัฐบาลเวียดนามรับรองอย่างเป็นทางการมาแล้ว

2. การจับกุมชั่วคราว

หากไม่มีการยื่นคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใน 40 วัน ควรปล่อยตัวบุคคลนั้นไป เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวตามอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 9(4) ที่ประเทศไทยและ สปป.ลาว จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการเจรจาทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบทวิภาคีต่อไป

3. การขยายอำนาจศาลเหนือคดี

การขยายอำนาจศาลเหนือคดีที่เป็นมูลฐานในการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากประเทศที่รับคำร้องขอปฏิเสธไม่ส่งผู้ที่ถูกร้องขอเป็นผู้ร้ายข้ามแดน ตามคำวินิจฉัยของศาล รัฐบาลประเทศที่รับคำร้องขอ ก็ต้องยึดถือหลักการเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลเหนือคดีอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ถูกร้องขอได้รับการกลั่นกรองจากฝ่ายศาลถึงความถูกต้องยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิตามที่หลักกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว

4. บุคคลผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญา

หลักการนี้เป็นหลักการตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 3(e) ที่บัญญัติขึ้นมาใหม่ซึ่งบัญญัติถึงเหตุปฏิเสธบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดน ในกรณี que บุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญา ไม่ว่าจะโดยเหตุใดๆ ได้แก่ ผู้แทนทางการทูต และผู้มีกฎหมายนิรโทษกรรม รวมถึงการขาดอายุความ หรือการอภัยโทษตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอหรือรัฐผู้รับคำขอ เป็นต้น หลักการนี้ หากมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 หรือนำไปเพิ่มเติมสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ระหว่างไทย-ลาว คงจะเป็นทางออกที่ดีในการนำไปเจรจาทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศอื่นในอนาคต

5. กำหนดเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ปฏิเสธไม่ส่งตัวบุคคลข้ามแดน หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่สอดคล้องกับหลักการทางมนุษยธรรมเกี่ยวกับอายุ สุขภาพ หรือพฤติการณ์ส่วนบุคคลของบุคคลนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 4(h)

6. ความผิดเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ภาษีศุลกากร การควบคุมการปริวรรตเงินตราต่างประเทศ หรือภาษีอื่นใด

หากมีการกำหนดไว้ในกฎหมาย หรือนำไปเพิ่มเติมสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว หรือนำไปเจรจาทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับ

ประเทศอื่นในอนาคต เพื่อให้รัฐผู้รับคำขอไม่อาจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยอ้างว่า รัฐผู้ร้องขอไม่ได้จัดเก็บภาษีหรืออากรชนิดเดียวกันกับรัฐผู้รับคำร้องขอ จึงไม่มีความผิดตามกฎหมายภายในของประเทศตน ทั้งนี้เพื่อให้การติดตามบุคคลและเงินภาษีอากรที่เกิดจากการกระทำผิดกฎหมายภายในของประเทศไทยหรือของ สปป.ลาว ที่ผู้นั้นได้นำติดตัวไป สามารถส่งกลับคืนมาดำเนินคดีในประเทศไทยหรือใน สปป.ลาว หรือในประเทศที่ร้องขอได้

7. ออกกฎกระทรวง หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

เพื่อให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดน สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นการลดขั้นตอนอุปสรรคของการดำเนินการเกี่ยวกับคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อให้เกิดมีประสิทธิภาพในการให้ความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะไทย-ลาว และประเทศต่างๆ หน่วยงานราชการและองค์การต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานควรเร่งรีบพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อตอบรับคำร้องขออย่างรวดเร็วต่อไป

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ควรจะต้องได้แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์บางประการ ดังนี้

สำหรับพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย ผู้เขียนเห็นว่า ควรจะต้องบัญญัติเพิ่มเติมในบางประเด็น คือ

1. หลักประกันในการถูกดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 14 แห่งอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่เป็นข้อห้ามไว้มิให้ส่งตัวบุคคลที่จะถูกกระทำทรมาน หรือทารุณ หรือไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์ หรืออาจไม่ได้รับหลักประกันในการถูกดำเนินคดี จะทำให้มีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3(f) มากขึ้น

2. การส่งมอบทรัพย์สิน ควรบัญญัติหลักการนี้เพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ และสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ไทยทำกับประเทศต่างๆ ซึ่งได้กำหนดหลักการเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินไว้ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้มีการกำหนดเพิ่มเติมหลักการเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 เพื่อให้ครอบคลุมถึงทรัพย์สินทั้งหมดซึ่งได้มาในรัฐผู้รับคำขอ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี เพราะเป็นหลักฐานสำคัญในคดีที่ต้องใช้ในการพิจารณาของรัฐที่มีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และเป็นการป้องกันช่องว่างในการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดจากประเทศอื่นมายังประเทศไทยหรือประเทศอื่นที่ไม่มีกฎหมายรองรับเกี่ยวกับการส่งมอบทรัพย์สินไว้

ส่วนกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของ สเปน ลาว ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดเพิ่มเติมในบางประเด็นให้ชัดเจนสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ดังนี้

1. การกำหนดองค์การทำหน้าที่ประสานงานกลางตามมาตรา 3 ข้อ 6 ควรมีการกำหนดให้ชัดเจน หากมอบหน้าที่ให้กระทรวงการต่างประเทศรับผิดชอบ ก็ควรกำหนดเสียใหม่ว่า องค์การประสานงานกลาง หมายความว่า กระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการรับและดำเนินการทำคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมทั้งวิธีปฏิบัติให้ชัดเจน ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบการออกเป็นประกาศระเบียบต่างๆ หรือออกเป็นกฎกระทรวงก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. ควรกำหนดถึงวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 จะทำให้สามารถลดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติเต็มรูปแบบที่ยุงยากและใช้เวลาใ้ส่วนเป็นเวลานานลงได้

3. โทษประหารชีวิต ควรกำหนดเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 เช่นเดียวกับที่ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา

มาตรา 8 วรรคสาม และมาตรา 28 ข้อ 4 เพื่อยืนยันว่าจะไม่มีโทษประหารชีวิต หรือ หากตัดสินประหารชีวิตแล้ว จะไม่มีการดำเนินการตามนั้น จึงควรบัญญัติเพิ่มเติม อีกมาตรา ว่า “มาตรา... เมื่อ สปป.ลาว ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งความผิดที่เป็น มูลเหตุขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นต้องระวางโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายของ สปป.ลาว แต่ไม่ถึงประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำร้องขอ และรัฐบาล สปป.ลาว ต้องให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิตให้ดำเนินการให้มีการรับรอง ดังกล่าว โทษประหารชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งรัฐบาล ต่างประเทศส่งตัวมาดำเนินคดีหรือรับโทษใน สปป.ลาว และรัฐบาล สปป.ลาว ได้มีการรับรองแล้วว่าจะไม่มีการประหารชีวิตวรรคหนึ่ง ในกรณีซึ่งผู้กระทำความผิดตาม วรรคสอง ได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าว ได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต”

อย่างไรก็ดี ในการจัดทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทย และ ของ สปป.ลาว กับประเทศต่างๆ ในอนาคต ควรใช้สนธิสัญญาแม่แบบฯ เป็นหลักในการเจรจาเนื่องจากเป็นสนธิสัญญาซึ่งมีหลักการที่ได้รับความเห็นชอบและยอมรับ จากประเทศภาคีสมาชิกทั่วโลก ซึ่งจะทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำ สนธิสัญญา ตลอดจนช่วยลดอุปสรรคจากความขัดแย้งในการเจรจาต่อรองทำ สนธิสัญญาได้มาก ดังนั้นเพื่อทำให้ความร่วมมือระหว่างไทย-ลาว ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยและ สปป.ลาว ควร ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันและกับ นานาชาติ โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน ในรูปของการทำสนธิสัญญา ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อประโยชน์ร่วมกันในการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ หรืออาชญากรรมข้ามพรมแดน ซึ่งอาจ มีการจัดทำในรูปอนุสัญญาภายในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Convention on Extradition) หรือเอเชียด้วยกัน ทำนองเดียวกันกับความร่วมมือระหว่างประเทศใน ยุโรปที่มีการร่าง และร่วมกันลงนามในอนุสัญญา European Convention on

Extradition อันเป็นการลดจำนวนการจัดทำสนธิสัญญาแบบทวิภาคี และสร้างความร่วมมือทางอาญากันอย่างใกล้ชิด มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

นอกจากนั้นควรมีการส่งเสริมหลักนิติธรรมในการพิจารณาส่งบุคคลออกนอกประเทศเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นกฎหมายที่ใช้เฉพาะในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารที่พิจารณาว่าจะส่งผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาข้ามแดนหรือไม่ จนบางครั้งก็เป็นเหตุทำให้ฝ่ายบริหารเลือกใช้อำนาจตามอำเภอใจจนลี้มค้ำนึ่งถึงหลักนิติธรรมในส่วนความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย ซึ่งพบว่าปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในส่วนนี้เกิดจากการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารเองจึงมิใช่กรณีที่เกิดจากการบัญญัติกฎหมาย แนวทางแก้ไขคงทำได้เพียงส่งเสริมหลักนิติธรรมในการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในการส่งบุคคลออกนอกประเทศเพื่อไปดำเนินคดีในประเทศที่ร้องขอให้ถูกต้องและเป็นธรรมแก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ประเทศไทยและ สปป.ลาว ควรตระหนักถึงด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้กล่าวหาในกรณีที่มีการร้องขอเพื่อนำตัวบุคคลดังกล่าวไปพิจารณาคดีหรือลงโทษตามคำพิพากษา เมื่อการร้องขอหากเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน ก็ควรที่จะดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับการกลับกรองจากฝ่ายศาลถึงความถูกต้องยุติธรรม ทั้งนี้ก็ต้องให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้บุคคลซึ่งถูกทำร้าย ด้วยวิธีการช่วยเหลือจากองค์กรสิทธิมนุษยชน

ประเทศไทยและ สปป.ลาว ควรมีการบัญญัติข้อกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้มีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ก็ควรสนับสนุนให้เกิดการสื่อสาร และการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการด้วยการประชุมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ในระดับประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกอาเซียน หรือประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนทบทวนความรู้เกี่ยวกับ

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันให้มีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น และจะทำให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 9951/2546.

เชิดพันธุ์ วิลาวรรณ. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม) หลักในการพิจารณาและแบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533, ดุลพาห, 4, 42, 76-77.

พลวิเชียร ภูของไทย. (2546) ผลกระทบจากการยึดด่านศุลกากรวังเต่าต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วิษญา ลิ้มวงศ์. (2537) ความผิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุรชัย ศิริไกร. (2527) ความสัมพันธ์ไทย-ลาว, กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โสภาคย์ วินิจนัยภาค. (2555) การส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับการส่งตัวออกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายคนเข้าเมือง, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

หงสา อินทิลาด. (2555, 10 กรกฎาคม) นักวิชาการกฎหมายกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ สปป.ลาว, สัมภาษณ์.

อนุศักดิ์ อุดมเดช. (2011) การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย: ศึกษากรณีเหตุการณ์วังเต่า-ช่องเม็ก, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว.

อู๋ทัย อาทิวะช และศศิณ สุขจรัส. (2547, 6-7 กันยายน) *มาตรการป้องกันและ
ปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล*, เอกสารประกอบการ
ประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 2, ศูนย์การประชุม
อิมแพคเมืองทองธานี, กรุงเทพฯ.